Број 109 У Новом Саду, у суботу 23. маја (5 јуна) 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Адмииистрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Нова подела српске православне цркве у Аустрији и Угарској.

Руски листови донеше вест, да се у Бечу спрема нова подела српске православне цркве у Аустрији и Угарској. Српска православна црква у Босни и Херцеговини отргнуће се од цариградске патријаршије, па ће се спојити са српском православном црквом у Далмацији, Хрватској и Славонији. Тој новој српској митрополији био би на челу карловачки српски патријарх. Српске православне епархије у Угарској образовале би нову митрополију, чије би седиште било у Будимпешти. Пре је било речи и о томе, да се српска и романска митрополија у Угарској споје у једну, која не би носила ни српско, а ни романско обележје. За православне Русе (Русине) у Буковини основала би се засебна епархија, пошто је садашњи митрополит Роман, а Руси не живе добро са Романима.

Та је вест продрла у све листове у Аустр.-Угарској. Будимпештански „Келети Ертешите“ пак јавља, да је циљ овакој подели православне цркве сузбијање руског, а утврђење аустроугарског уплива у православној цркви. „Келети Ертешите“ тврди, да се меродавни кругови у Бечу и Будимпешти баве озбиљно том мишљу. Али „Келети Ертешите“ није увек добро обавештен. Често узима вести из кругова, који су рђаво обавештени, или који радо износе на јавност оно, што би они желели. Вест о овакој подели српске православне цркве потекла је из кругова оних хрватских политичара, који лежу и устају са мишљу о Великој Хрватској од Три глава до Балкана. Овака подела српске православне цркве требала би да буде претеча давно очекиваној Великој Хрватској. Зна се пак, да је Полит ових дана био у Будимпешти, а зна се и то, да су њему миле све жеље загребачких сањала о Великој Хрватској. Зацело је он протурио у „Келети Ертешите“ ону вест, јер је он и пре протуривао своје жеље у тај лист.

Нема сумње, да има у Бечу политичара, који би радо створили Велику Хрватску. Има пак и таквих, који је не мисле остваривати, али им је добро оруђе за задобивање симпатија хрватског народа, који је већ много патио због тих бечких обећања. Али зна се, да је Беч мало обећања испунио. Чеси су и данас још раздељени у три земље, ма да им је било обећано и крунисање нашег владара за чешког краља. Малени словенски (словенски) народ и данас је још подељен на седам аустријских покрајина. Што нису добили Чеси и Словенци, неће добити ни Хрвати. Аустрија није ујединила ниједан народ, па неће ни Хрвате, ма колико да им данас из Беча ласкају и обећавају преко Луегера и дружине. Обећање лудом радовање. Та Далмација је узакоњена као саставни део Хрватске и Славоније. Земаљска влада у Загребу и сабор јесу на папиру влада и сабор не само краљевина Хрватске и Славоније, него и Далмације. Зато ипак у Далмацији још увек управља аустријска влада преко својих намесника. Па како могу лаковерни загребачки политичари веровати у обећавања о спајању Босне и Херцеговине са Хрватском и Славонијом, кад ту имају да рекну своју и други фактори? Босна и Херцеговина јесу и остају царске земље, — Reichsland, као што је Елсас и Лорен у Немачкој. Што би се око тога крвили Аустрија и Угарска, кад је најлепше овако!

Вероватно је, да ће бечка дипломација гледати, да прекине сваку везу српске православне цркве у Босни и Херцеговини са цариградском патријаршијом, на коју може да упливише и Русија. Знају у Бечу добро, да ће цариградска патријаршија пристати на то за добар бакшиш, па ма колико протестовала чак и Русија. Али варају се они, који мисле, да ће Беч дозволити, да се српска православна црква спој са осталим српским црквама у Аустроугарској. Босна и Херцеговина остају засебна покрајина, па ће већ и са гледишта политичког уређења и српска црква у тим земљама остати засебно тело Спајању српских цркава у Босни, Херцеговини, Далмацији, Хрватској и Славонији стоје на путу велике тешкоће. Тек ако би се све те земље спојиле у једну политичку област, могло би се извести и спајање цркава. Када би се пак пре тога извршило то спајање, настале би чудне прилике. Надзор над српском црквом вршиле би три владе: аустријска због Далмације хрватско-славонска и босанска, а то просто није могуће. Још би некако ишло, да су све те земље саставни део државе угарске круне, као што сада бива у митрополији карловачкој, али док су Босна и Херцеговина засебне царске земље, а Далмација аустријска покрајина, не може о том ни говора да буде.

Из тих разлога не могу се оваке вести узимати озбиљно Оне су потекле из оних кругова, који вечито сневају о Великој Хрватској, коју им обећавају у Бечу, али је увек држе у пристојној даљини, кад је треба остварити. Више би смо веровали, да би Аустрија српску цркву поделила у четири засебне цркве, него у вест о уједињењу свих српских цркава. Да су овој вести кумовали у Загребу, доказује и она великодушност, коју загребачки политичари указују Мађарима, када им милостиво дозвољавају, да оснују митрополију у Будимпешти. Као веле: Можете оснивати, ако хоћете и мађарску православну цркву, само дозволите нама да створимо Велику Хрватску и у њој хрватску православну цркву. А то не би њима ни тешко било, јер су самосталци признали, да су Срби и Хрвати један народ, да је свеједно, звао се Србин или Хрват, па према томе свеједно је, хоће ли се звати српска или хрватска црква Ето шта се све може да излеже, кад људи снове сневају и дају се залуђивати празним обећањима

Ма како, дакле, обртали ову вест, не може се доказати, да је основана на истини, јер је у тесној вези са државноправним питањима, а да у Бечу не мисле да поред толиких невоља још и така питања потрзају, то види сваки, чији поглед није помућен шовинизмом и привиђењима.

—

ПОДЛИСТАК.

»КРОЗ ЈУЖНИ БАНАТ«.

V.

„Под притиском своје душевне боље са опће наше невоље народне“ а „како је већ видео, да од разноноде у тако жалосној друштвеној околини у Вршцу нема ништа“, отишао је Јован Живојновић међу „Крашоване“, који се сами лепше зову Карашевци или Карашавци О њима је Живојновић написао доста опширну расправу у 242. и 243. свесци Летописа Матице Српске под насловом „Крашовани“. У првој је расправи било говора о историји, народним обичајима и о језику Карашеваца. Историјски део те расправе био је доста кратак, а врло је мало говорио и о пределу, у коме живе Карашевци. Покушао је да докаже, откуда су добили то име, али није заузео одлучно становиште Он држи, да су они прозвани Крашовани, кад су населили ново село под старим именом Крашово. „По њему се називаху испрва као мештани „Крашовани“, па како су се по језику и обичајима разликовали од остале околине, остаде то име, да им и ту одлику обележи. Тако им пређе у свест, да су они као Крашовани засебан народ, који говори засебним језиком крашованским. Тако су то име разнели после са собом и остали њихови сродници, који се раселише из Крашове. На тај начин је по свој прилици припало Крашованима то име, али то званична статистика није усвојила, него их и Fényes 1847, па и Балог данас још зове Хрватима“. (Летопис Матице Српске, књига 242, стр 48. и 49.)

Живојновић се дакле у тој расправи поводио за разним мађарским историчарима, а на послетку нам је рекао, да он оном приликом није мислио ништа више казати о историји Карашеваца, него нас је упутио на расправу дра Љ. Милетића у Јагићеву Archiv-у. Прочитао сам пажљиво одељак о „Карашованима“ у путопису „Кроз Јужни Банат“. Мислио сам, да ћу бар ту наћи што више о историји Карашеваца и о постанку њиховог имена, али не нађох. Овом приликом пак описао је опширније пределе, у којима живе Карашевци или Карашани, што доказује, да је са првом расправом био похитао и да није била потпуна. Да му прва расправа није била потпуна, види се и по томе, што је у овоме путопису изнео доста карашевачких израза, које је овом приликом напабирчио из говора им, како сам навели на 57. страни 255. књиге Летописа Матице Српске. Све то па и оно, што нам је овом приликом изнео о друштвеном и породичном животу Карашеваца, о њиховој ношњи, о утецају свештенства на чедност у народу, о породичним именима, доказује, да није требао да похита са својом првом расправом, па би она могла да буде много боља. А да је и ова путописна црта непотпуна, потврђује и сам Живојновић, кад нам обећава: да ће изнети драгоцене здравице о крсном имену, песме и запевке за мртвима, које је добио од честите старине, Теодора Бирте, трговца у Клокотићу, са жељом, да их објави српском свету. Таквим приказивањем Карашеваца на парче српска читалачка публика неће моћи да добије потпуну слику о том занимљивом српском племену.

Јован Живојновић није дакле ни овом приликом извео начисто питање о имену тог српског племена. Видели смо, да је у првој расправи више вагињао називу „Крашовани“ него „Карашевци“ или „Карашани“ У првој је расправи рекао, да је вероватније, да је име пренесено на народ од места Крашово, а пошто се Крашово зове и Карашово, то би се могло рећи и Карашавци. Признаје, да су Карашевци могли добити име и по речици Карашу, па као што се по Тимоку зову Тимочани, могли су се по Карашу прозвати Карашани, тим пре, што је и главно им место по Карашу названо Карашово — Крашово. Но Живојновић није ипак могао да се одлучи, па зато се при крају својих историјских напомена извукао речима: „по

Нови Сад, 23. маја.

Бан Раух против Срба. Пештански листови доносе вест из Загреба, да се бан Раух, како пише његов полузванични лист „Уставност“ бави планом, да укине употребу ћирилице у Хрватској и Славонији, а спрема се и да укине српске народне и учитељске школе, јер из тих учитељских школа највише излазе учитељи, који су наклоњени велеиздаји Али у тој вести има и противуречја. Најпре се говори о укидању српских школа, а после опет о томе, да ће се и у српским народним школама учити само латиница, а ћирилица тек у средњим школама Половина учитеља и учитељица српске народности замениће се Хрватима. Српске школске књиге моћиће се употребљавати тек са владиним одобрењем. -- Да је политика бана Рауха уперена против Срба, то се види. Ћирилица се прогања и сада. — Но вара се бан Раух а и сви они, који га потпомажу у шовинизму, да ће тиме што постићи. Српски је народ очувао своје обележје и под Турцима кад је мало њих знало читати и писати а сачуваће га и онда, када бан Раух забрани учење ћирилице. Научиће родитељи своју децу и сами Бан Раух нема толико жандара, да поседне сваку српску кућу. Такови сулуди планови били би знак шовинистичког лудила, али успети не могу. Издржао је наш народ борбу за свој опстанак, па ће и одсада, јер песник лепо вели: тврд је орах воћка чудновата, не сломи је, а поломи зубе. Кад бан Раух објави своје планове опширније, проговорићемо и коју више

Политички преглед.

Министарска криза у Угарској. Јуче је министар председник Векерле био на аудијенцији код краља. Званични извештаји јављају, да је Векерле молио краља, да коначно разреши садању владу и да у погледу решења кризе саслуша Фрању Кошута, као вођу независњачке странке и Јулија Андрашија, као вођу уставне странке. Оба ова политичара биће позвана на аудијенцију код краља у уторак или среду и после тих аудијенција ће се краљ одлучити и у погледу коначна разрешења садање владе. — Министар председник Векерле се пре аудијенције саветовао са заједничким министром спољних послова Еренталом, кажу, о разним питањима спољне политике и о Босни и Херцеговини. После аудијенције саветовао се Векерле и са аустријским министром председником Бинертом. — У мађарским политичким круговима све више превлађује мишљење, да ће краљ после речених аудијенција поверити састав владе Фрањи Кошуту, који ће краљу разложити тачно одређено становиште независњачке странке, углављено споразумно са Јустом, Бањањијем, Апоњијем и Холом. Наравно, да ће се независњачка странка примити владе само под условом, да се заједчи успостављање угарске самосталне банке. Кажу, да краљ није више толико противан самосталној банци, а то суде и по писању бечких листова о том питању, који више не пишу онако одлучно, да је успостављање самосталне банке и долазак независњачке странке на владу нешто немогуће Једино што још „Преса“ мисли, да ће владу ипак образовати Векерле. Па и мађарски политичари, противници самосталне банке, не тврде више онако уверљиво, да краљ неће пристати на самосталну банку. него сада истичу, да ће чланови горње куће одбити законски предлог о самосталној банци. Као што се види, положај је још увек мутан, јер је многима и многима у интересу, да се не разбистри.

Из аустријског сабора. У ствари Шуштерчићевог и Калининог прешног предлога ради аграрне банке, развила се у аустријском сабору велика расправа Говорили су говорници свију с ранака Далматински заступник Бијанкини говорио је поред других ствари и о томе, како се силним босанским породицама одузео посед, кога су оне годинама и годинама уживале. Забадава су сиромашни сељаци захтевали и молили, да им се не одузима посед, кога су они својим знојем учинили плодним земљиштем. — И забадава су се обвезивали, да ће постепено отплатити ерару сав новац, кога затражи за њихов посед. Босанска управа остала је непоколебива у својој намери, да им разори куће, уништи воћњаке и винограде и засади х астову шуму То и такво управљање Босном и Херцеговином много је горе, него што је било управљање Ломбардијом, данашњим рајем талијанским. — Заступник Модрачек вели, да су у Босни и Херцеговини исти они феудални односи, какви су били пре окупације. Школа има у Босни и Херцеговини и релативно на мање у Европи, а за њих троши босанско-херцеговачка управа само толико, колико троши за н пр. осветлење улица. Крај оваких културних прилика, не може се и не сме аграрно питање решавати другим, до ли државним путем. И зато и аустријска влада заједно с Буријаном спада на оптуженичку клупу, што је такву концесију дала кајишарској аграрној и комерцијалној банци. — За време Крамаржевог говора дошло је до бурних сцена ради његових говора на свесловенском конгресу у Петрограду и Москви. Пољски социјалиста Дашински напао је безобзирно на управу босанску као и на целу спољашњу политику монархије. Врхунцем погрешне и луде монархијске политике означио је Дашински у загребачком велеиздајничком процесу. У име хришћанских с цијала каже заступник Бјелохлавек, да министар Буријан, управник Босне и Херцеговине, неће ући у босански сабор. То нека запамте сви. Доћиће до великог боја само да Буријан не остане у свом положају Приликом гласања усвојена је једногласно прешност Шуштерчићевог предлога. Калинин предлог добио је апсолутну већину гласова, али не потребне две трећине.

Нови Сад, 23. маја.

Намећу се као пасуљ на Божић. Донели смо у данашњем јутарњем броју „Заставе“ брзојав из Будимпеште, у коме се прориче, да ће синод бирати Анатолија Јанковића за епископа, помоћника патријарху у архидијецезалној управи, а Георгија Видицког за будимског епископа. Па и то је мало, него се у том брзојаву истиче Видицки већ и као наследник патријарха Лукијана. Та је вест протурена из Будимпеште, а да би свет могао веровати у могућност, истиче се бивши краљевски комесар Гинтер као заштитник Видицког. Кад се пак зна, да се у сазваном синоду неће бирати будимски владика (сведок је томе и дневни ред), онда је јасно, да вест о избору Георгија Видицког за будимског владику није основана на истини. Смешно је пак говорити о Видицком и као будућем српском патријарху! Као што се види, Анатолије и Видицки споразумели су се. Они остадоше међу собом владичанства. Анатолије неће у Будим. Он би да остане и даље близу Крушедола, јер се не може да растане од „финог“ живота. Зато би се задовољио са местом епископа помоћника у архидијецези, а своме присном пријатељу и борцу за „свету ствар“ црне чете, Георгију Видицком уступа не само будимску владичанску столицу, већ га је прогласио одмах и за будућег патријарха. Свет треба у све то да верује, јер се бивши комесар заузима за Видицког! Као да ту нема другиника ништа да рече осим Анатолија и Видицког. Цела ова вест подсећа нас на човека, који је садељао ражањ, али зец му је још био у шуми.

Дописи.

Фелдварац, 13. маја 1909. (*„Браников“ допис, чурушки попови и „дете Влајко“.*) У 101. броју „Браника“ изашао је допис из Фелдварца о избору изборника за епархијску скупштину. Овај допис већ по свом постанку је врло занимљив, стога ћу све да вам јавим, како је и где био фабрициран. Наше дете Влајко, када зажели, да у „Бранику“

свој прилици“ Ко се тако ревносно бави проучавањем Карашеваца, па је тога ради био међу њима, тај би требао и то питање да изведе начисто, а не да нас упућује на поједине историчаре. Моје је мишљење, да је Живојновић могао да реши и то питање, да је имао више одлучности. Није то баш ни тако тешка ствар. Није требао да га у томе буни назив жупаније ни села Крашова. Истина је, да Мађари зову ту жупанију крашовском, али то не може да побије мишљење, да су Карашевци добили име по речици Карашу. Као што је Тамишка жупанија добила име по реци Тамишу, тако је и Крашовска жупанија добила име по речици Карашу. Северинску жупанију зову Мађари Szörény megye, па ипак ћемо становнике у њој звати Северинци. Име „Крашован“ дошло је од мађарског назива „Крашо“, а право је српско име „Карашевци“ или „Карашани“. Најбољи је доказ, што се и они сами тако зову. Нема сумње, да је и село Карашово, а и жупанија добила име по речици Карашу. Према томе јасно је, да се по тој речици и ово српско племе прозвало Карашевци или Карашани.

Кад хоћемо да дознамо, које је право име за поједине народе и племена, онда нам је дужност, да испитамо: како се тај народ сам зове, а не како га други зову. Српски народ има баш у том погледу велико искуство. Наметали су му свакојака имена, па кад би се позивали на разне историчаре још би могли доћи до закључка, да нам је право име: Раци или Власи. Ми зовемо Романе Власима, па ипак су они романски, а не влашки народ. Мађари називају словачки народ тотским, али то није доказ, да га треба називати тотским народом. Да српско племе у долини Караша треба називати Карашевцима, доказ су и она писма, која је Живојновић изнео у Летопису. Матија Влашић пише у својим писмима „Karašani“ и „Karašavći“, а нигде „Krašovani“. Теодор Бирта пише„ karaševski običaji“, „običaji karaševskog naroda“ „Karaševci“. А Јован Живојновић говори свуда само о Крашованима, ма да је могао и међу Србима у Вршцу и околини да чује име Карашевци. Моје је скромно мишљење, да би лепше и правилније било, када би прихватили име „Карашевци“, па их тако називали и у Летопису Матице Српске. Свакако би пак био позив Матице Српске, да то питање пречисти, а не да се непрестано поводимо за историчарима страних народа и у томе.

Да су Карашевци Срби, то је доказана ствар. Не само језик и обичаји доказују то него у простом народу има још неке мрве свести о српском пореклу. Слушао сам Карашевце, који певају песме о Краљевићу Марку и другим српским јунаци ма. Једна Карашевка одговорила ми је на постављено питање: „Ја сам Српка“. Баба Анђелија Јонашка рекла је Живојновићу, да њихова младеж „певау српски“. Али римокатоличко свештенство настојава, да угуши и оно мало српске свести. Учитељи и други школовани Карашевци неће да знају за српско порекло, него говоре да су Хрвати, али прост народ нема ни појма о томе. Римокатоличком свештенству помажу и политичке власти. У званичној се статистици говори о „Крашованима“ и „крашовском“ матерњем језику, а Балог их убраја у Хрвате. При попису 1890. године забележено је, да у Рекашу и околини има Срба римокатоличке вере, а 1900. године су стрпани у Шокце. Што се пак Карашевци нису изгубили у мору Романштине, свакако је узрок та околност, што су били римокатоличке вере. Срби православне вере у тим пределима утопише се у романском мору. Остадоше само као спомен српска имена места, брегова, река и потока. Али нису ни Карашевци поштеђени од утецаја романског племена. Доказ су многа романска презимена међу Карашевцима, а поред тога употребљавају и неке романске речи у говору. Живојновић је могао и о томе опширније и исцрпније да проговори.

На повратку своме из Карашева Живојновић је „опћи утисак, који је понео о

изађе што из Фелдварца, а он ти тркне у Чуруг тамошњим поповима, те му они напишу допис из Фелдварца, јер он јадник није у стању написати ништа, та за Бога дете је још! Можете мислити, колико истине мора бити у допису, писано преко страних попова, који не познају овдашње прилике. Па и допис у 101. броју „Браника“ је из пера речених попова, те и нема у њему ни речи истине. Наш Влајко — иако је још дете — ипак је ето натоциљао чурушке попове, када их је наговорио, да у допису изнесу, како овде нема радикала, него само неколико букача. Е, мој Влајко, више пута су за ово десетак година бирани овде изборници или за ивбор епархијске скупштине, или за српски народни црквени сабор, и никада ти изборници не гласаше за либералне кандигате, но увек за радикалне. Па одкуда ти онда толика безочност, да преко чурушких попова трубиш, како овде нема радикала?!

У допису велиш, да је и сада изабрано три радикала, а двојица — ни сам не кажеш, да ли су шарени или бели? Но чедо наше, Влајко, као као што виде о избору, ти си постао „шугава овца“, од које она четворица побегоша. Напао си капелана, као да је он кортешовао. Е, мој Влајко, пун си жучи, те мораш да их излијеш ма на кога, јер ти иначе не би помогло ни „карлбадска кура“. Нити је капелан, нити је ико од овдашњих радикала кортешовао, јер то овде није потребно, пошто је овде сав народ уз радикалну странку, као што се види и из избора, па и ти једини си се ушуњао на начин, са којим се не можеш похвалити. Да, Влајко, зар се не сећаш, да си из цедуља појединих бирача брисао неке, па си себе писао, а и да не говорим о векслама потиске штедионице, па ипак си само са једним гласом победио. Велиш, да су за писање гласаница онима — који не знају писати — били изабрани сами наши људи, па и природно је, јер у скупштини и нема либерала, осим тебе „чедо наше“, ако се у опште код деце може говорити о начелу! Но буди уверен, да су они, који су били изабрани, много карактернији од тебе, јер нити су кога наговарали, да пише овога или онога, нити су из цедуља брисали поједине, као што си ти чинио.

О каквом бефелу из Новог Сада, као што велиш, да је био дошао на „Балканског Цара“, смешно је и говорити, јер није био потребан бефел овде, где су сви чврсти и одлучни радикали, што су више пута, па ево и овом приликом доказали, те се не ће поплашити дечијег трабуњања по „Бранику“.

Обећаваш, да ћеш изнети животопис појединих радикала! Па можеш и тако си доспео, јер ти је фирма „код красног брка“ пропала, те си сад бес послен, а знаш како се вели: Беспослен попа и јариће крсти! Ми твој животопис не ћемо износити, само ти велим ово: Не мој да гледаш у туђем оку труна, кад у свом не видиш балвана!

Виртоломеј.

Вести из места и са стране.

Нова српска школа У Срему.

Јављају нам из Петроваца код Вуковара, да је тамошња српска црквена општина решила да отвори српску народну школу. Земаљска је влада већ дала одобрење, а општина је за свог учитеља примила досадашњег учитеља српског оделења комуналне школе. Петровачка је српска општина мала, али свесна Србадија ипак је учинила своју дужност. Отварање српске народне школе у Петровцима успех је српске народне радикалне странке, која је српском учитељству у Хрватској и Славонији обезбедила мировину. Надамо се, да ће се на петровачку општину угледати и остале српске црквене општине.

Правдају свој пораз у Даљу.

„Narodna Obrana“ у Осеку, органа хрватско-самосталске коалиције, чији се председник, недавно поклонио Рауховом Миксићу, правда самосталски пораз у Даљу, а „Браник“ је похитао, да прештампа то правдање свога Василијана Муачевића Ево шта кажу: од 287 радикалних гласова при избору црквене скупштине, једва је 16 или 17 њих, који имају право гласа при избору посланика за хрватско-славонски сабор а од 137 самосталских преко половине имају гласа при избору посланика. То су ето демократе, који бајаги траже опште бирачко право, а за њих нема вредности глас оних, који по застарелом закону не мају бирачког права И још има у народу људи, који верују, да ће хрватско-самосталска коалиција увести опште бирачко право. Пошто је „Narodna Obrana“ изјавила своје презирање онима, који по застарелом изборном закону немају бирачког права при избору посланика за политички сабор, покушала је, да објасни тајну успеха радикалне странке у Даљу, па вели: „Народ треба у закуп патријархове земље; радикали су изабрали патријарха, па народ и овога држи за радикала и боји се, да не би добио ништа у закуп.“ Тако ето лажу коалицијонаши, кад треба да прикрију свој пораз. Научени, да их при изборима извлаче власти, штедионице и богаташи, мисле да у радикалној странци нема одушевљења. Зна се, да су сви званичници и намештеници властелинства гласали против радикалне листе, али се народ није од тога плашио, него је показао своју свест. У тој непомућеној свести народа лежи тајна успеха радикалне странке. То се не може сакрити, па ма колико лагала Муачевићева „Obrana“ и њен прирепак „Браник“.

„Слога“

Удружење бивших ученика и ученица српске православне велике гимназије новосадске, примила је у месецу мају од 42 члана помагача К. 105, од 18 чланова редовних К 120, прилога К 480·32 и то од Н. Н. К 477·32 и од г. Николе Мидића из Х. Сантови К 3. — За чланове се уписали: За помагача са 5 К српска православна црквено школска опћина у Срп. Итобеју; са 2 К: Ђока Васић економ, Кредитна Задруга поседника срп. ит. пашњака, Ђура Јовановић бележник, Лаза Пунгулек ном, Лаза Радосављевић књиговођа, Стеван П. Секулић јереј и Стеван Стелкић трговац, сви из Срп. Итебеја; Жарко Мирилов и Мирко Мирилов трговци из Н. Сада; Прва Ковиљска Штедионица д. д. у Г. Ковиљу. Свега нових чланова 11 (1971). — Како члана рина споро долази, молимо чланове, да је што пре пошаљу, да не би морали слати опомене.

Нов лек

Похвално се говори о новом леку за сифилистичне болести, кога употребљује клиника Шампањ у Паризу. Тај лек сваким даном показује успеха при лечењу сифилиса, али на жалост у нашим се болницама још не употребљује Сад је др. Вилхем Дерге, који је са више лечника аустро-угарских на паришкој клиници Шампањ проучио начин лечења сифилиса новим серумом, изјавио, да ће на лечничком конгресу, који ће се септембра месеца састати у Будимпешти, држати предавање о новом леку, те показивати како се лек примењује на болеснике. Лек је по себи врло скуп, пошто је зготовљен из мајмунске крви, а мајмуни пак лако угину кад се узима од њих крви. Надати се је да ће париским лечницима поћи за руком да исти лек саставе на јевтинији начин, те како би се многи оболели и код нас и свуда у свету могли лечити.

Изгорео будистички храм.

Пре кратког времена изгорео је највећи и најсјајнији будистички храм у главном граду Јапана у Токију. Није било путника, који би прешао у Јапан, а да није походио величанствено будистичко светилиште, обожавано чудо целога истока, коме на истоку није било равна, и у коме су чувана највећа богатства и уметнине из древне јапанске прошлости. Мора се рећи, да ни храмови ни приватне куће у Јапану не леже ни на земљи, ни у земљи, него над земљом. Цела зграда лежи на ступовима, који нису код свију зграда једнаке висине. Под овим чувеним јапанским храмом удесио је један просјак свој конак. И да не озебе наложио је под храмом ватру. Кад се просјак пробудио, опази да је све око њега у пламену, и он без трага побегне. Пошто су сви храмови у Јапану грађени од дрва и испуњени материјалом, који се врло лако упали, требало је само један моменат, па да цели храм буде у пламену. И ако су се ватрогасци у трен ока створили на лицу места, није се могло ама ни једно парче на храму сачувати, да не изгоре. Тај јапански храм грађен је у 14 веку и важио је не само у Јапану, него у целој Источној Азији као прво будистичко светилиште. У њему је било старих и најстаријих повеља, кипова, слика и других драгоцених старина, чија је вредност за јапанску историју ненадокнадива. И без те непроцењиве штете за јапанску историју, износи губитак самога храма велику штету од преко десет милијона круна.

Како алкохол гоји

И знато је да алкохол у неким извесним приликама и гоји. Нарочито се то може рећи за пиво, и многи дебељко је таки од пива постао. — Само што та гојазност од алкохола није она права, здрава једрина, него једноставно нагомилавање сала — управо болесно претварање телених ћелија радница у масне ћелије нерадница. Особама, која се од алкохола угоје, то се и познаје. Лице им је истина пуно, али бледо и као подпадувено или напирено. По гдекада је модро и подбуло, а испод очију се направе читаве кесице. Ход и покрет троми, а израз лица туп и мртав. Па и поред све гојазности нит су здравији, ни отпорнији. Задувају се и зноје, чим брже коракну. — Па шта им онда вреди така гојазност?

„Здравље“.

Несрећа приликом војне вежбе.

У прошли петак вежбали се пешаци и коњаници на лединама код Лаћарка у Срему. Коњаници требали су да ударе на пешаке, па је била послана извидница, да пронађе, где се непријатељ налази. Један драгун јашио је сокаком кроз Лаћарак, и да га непријатељ не опази, јахао је испод дрвећа, сагнут над коњем. Јашећи лагано, одједаред истрчи пред коња неко дете. Коњ се нагло тргне на страну, коњаник изгуби равнотежу и сруши се с коња на крај ћуприје о коју се јако ударио. Пошто није пустио узде из руке, коњ га је вукао собом и ударио га неколико пута по прсима и раменима. Одмах прискочише остали драгуни у помоћ, зауставе коња, а тешко озлеђеног друга одвезоше у митровачку болницу, где се још и сада лечи од тешких озледа.

Брзојави „Застави.“

Стигли 23 маја.

Политичка криза.

Будимпешта. Министар председник Векерле вратио се јутros из Беча.

Одговори уредништва.

Др. Миша Михајловић одлази сад у понедељак у Карлсбад на месец дана. Најбоље је да се ви тамо на њега обратите. Поздрав. *Ур. Заст*

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић**

(**О ПОТВАРАЊУ**). Напредак нашег времена је на жалост са многовременим рафинираним потворама сваке врсте скопчан У вароши долази изопачена рана, на селу изопачени индустријски продукти. Од новијег времена је познати Шихтов сапун жртва различитих потвора. Овај је у својој врсти јединствени сапун, има као што је познато скакајућег јелена за заштитну марку. Ту се појављују све могуће скакајуће животиње са и без рогова, које су јелену сличне Зато при куповању сапуна треба пазити не само на марку „јелен“, него и на утискано име „Шихт“. 571 1—1

Трговина.

Нови Сад 22. маја 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 29 к 60 до 29 к 80 п
Пшеница нова 29 к 20 п до 29 к 60 п.
Пшеница средња 27 к 60 п до 28 к — п.
Пшеница лакша 27 к 20 п до 27 к 60 п.
Тополица нова 28 к — п до — к. — п.
Зам нови 16 к 20 п до 16 к 40 п.
Боб нова 16 к 40 п до 16 к 80 п.
Кукуруз у зрну нов 15 к — п до 15 к 40 п.
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п.
Маст 148 к п до — к — п.
Сланина 144 к — п до — к — п.
Сланина пољена 144 к — п до — к п.

све од 100 кила

Крашованима овом приликом свео на то, да је то питом и у своме послу вешт, доброћудан народ, али се у мушкараца у новије време јако распрострло пијанство, а међу женскињем разврат као каква зараза“, па вели: да је томе пороку криво и свештенство, које није поникло из народа. Међу тим у 242. књизи Летописа изнео је Живојновић писмо Матије Влашића, учитеља у Карашеву, у ком га моли: „да инако пише о Карашанима, а не како му је поведал госп. М, јербо не то баш истина, да су они сви тако пијанци и безморални; јербо господар М. само Лупак познава, а ови други 6 села не; — — — — Лупачани истина је да су сви пијанци, они су стражњи („последњи“) Карашавци, **али ови други не су**“. За Матију Влашића написао је Живојновић на 50. страни 242. књиге Летописа, да је најинтелигентнији Крашован (ма да се ето он сам назива Карашавац), а Влашић пориче, да је све очако, како је изнео Живојновић по поведању госп. М. То значи: да не треба веровати у све оно, што се прича, јер неки радо гледају кроз јако црне наочари....

А сад да се мало одморимо за повратак у „кужно средиште овамошњег Српства.“ Са Карашевцима смо ето свршили, а нисмо нашли ни међу њима мелема души, вазда пуној чемера.

Изашла је књига:

ПОРЕЗА

и исправљање катастра.

У овој књизи описан је збор новосадски, који је био 19. априла ове године. Отштампана је одлука тог збора у питању порезе и исправљања катастра и отштампани су изговорени говори на том збору (Говор Јаше Томића, дра Живка Продановића, дра Лазе Бајића и Мите Алексејевића.)

Ко жели да се обавести о овом питању, које је данас на дневном реду, наћи ће у овој књижици што је најважније.

Књига износи 29 страна и стаје 16 потура. Препродавци имају 33% попуста.

Добити се може код

Косте Лере
у Новом Саду.

Јавна дражба.

Дана 30. маја (12. јунија) о. г. продаваће се у 9 сати пре подне на салашу манастира

Беочина

до 189 мтц. жита и до 200 мтц кукуруза.

Осим тога продаваће се **један пар коња, један бик, 8 комада крава и 34 комада младе рогате марве.**

Ко жели лицитирати полаже жаобину 10% од почетне цене, коју одређује изасланик саборског одбора.

Манастирски салаш је у непосредној близини жељезничке станице.

Управа
707 1—3 **манастира Беочина.**

Лицитациона објава.

На јавној лицитацији, која ће бити 25. маја (7. јунија) о. г. пре подне у 10 сати продаваће се у манастиру Св. Ђурђа 200—300 мц. кукуруза 100—150 мц. пшенице и у малој количини јечма и зоби.

Ко жели лицитирати полаже жаобину 10% од почетне цене, коју одређује изасланик саборског одбора

Вршац, 18. (31) маја 1909.

Божидар Поповић
689 2—3 члан и изасланик саборског одбора.

Позив

на главну скупштину

ПРВЕ СРПСКЕ

сентомашке потрошачке задруге

у Сентомашу,

која ће се одржати дана 4 (17.) јуна 1909. године у 2 сата после подне у школи г. Витомира Рунића.

ПРЕДМЕТИ:

1. Предлог управног одбора ради разрешења задруге и поделе задружног иметка.
2. Избор три члана за оверовљење записника.

Из седнице управног одбора прве српске потрошачке задруге у Сентомашу држане 21. маја (3. јуна) 3 јуна 1909

970 1—1 **Управа.**

МЛАЂИ ПОМОЋНИК

колонијалне струке може одмах добити место код

F. Goldstein-a
687 2—3 у Земуну.

✝

Јавна захвала.

Тужним срцем и болом у души, јављамо свима нашим сродницима, пријатељима и познаницима тужну вест, да се наш мали ђак, наша мила и незаборављена ћерка

Санда (Александра) Станишић

ученица I. разреда основне школе у Босуту

после двонедељног боловања, у осмој години удаљена од дома и наручја родитеља и милих својих другарица а у загрљају деде свога у Голубинци, први дан Духова у вечност преселила и с нами за увек растала.

Осећамо се дужни овом приликом изрећи нашу најтоплију захвалност г дру Душану Гајићу, лечнику голубиначком не само на указаном саучешћу, него и на његовом својском заузимању и труду, да нам наше милочедо Санду, нашег вредног ђака, из чељусти смрти отргне и у загрљај родитељски поврати. Исто тако нека прими нашу топлу захвалност преч г. Дамјан Прерадовић парох и г. Војновић учитељ из Голубинаца, који земне остатке миле наше Санде опојаше те вечној ладној кући — матери земљи — предадоше на вечни починак. Срце нам се цепало, када нам зором на поласку нашем на погреб чеда нашег, верне и искрене другарице Милка и Мица Миодраговић предадоше венац свежег цвећа да њиховој милој Санди однесемо, а тако исто када гђа Сладаковић, супруга бележника из Голубинаца и гђца Ђорђевићева, учитељица, дивним венцима свежег цвећа украсише смртни одар чеда нашег милог, — свима им топла хвала.

Захваљујемо и свима онима, који нам било усмено било писмено изјавише своје искрено саучешће у нашој преголем ј тузи, који својом присутношћу или било којим начином допринесоше да увеличају тужну свечаност а нашу тугу ублаже. Још једном свима им топла захвалност а Бог нека их наплати.

У Босуту, 19. м ја (1. јуна) 1909. год

Ожалошћени родитељи:
Никола Станишић, парох
703 1—1 **Зора** рођ **Др гаш**

Јавна захвала.

Свима знанцима, пријатељима и родбини као и свему осталом грађанству, који се приликом погреба нашег супруга и оца

Ђорђа Војновића

велепоседника

многобројно одазвали и тело драгог нам покојника до вечне куће испратили.

Захваљујемо пречасном свештенству које је чиводјејствовало а наиме пречасном г. Радославу Марковићу местном пароху, који ми је својим заузимањем при приређивању ове тужне свечаности највећма помагао и својим посмртним говором са искреним и топлим речима, милом нам покојнику одао последњу пошту.

Захваљујемо румском српском певачком друштву, које је корпоративно са председником г. А. Циковцем погребу присуствовало и складним појањем ову тужну свечаност увеличало.

Нека је хвала члановима општинских представништва Инђије и Крчедина, као и овдашњем ватрогасном друштву, који су погребу присуствовали.

Захваљујемо и свима онима, који нас у овим по наш т шким данима не заборавише и своје нам саучешће усмено и писмено изразише.

Инђија о Духовима 1909. год.

Ожалошћена супруга и син:
606 1 3 **Љубица и Ђорђе Војновић.**

Отмено добра и фина вина добија се данашњим даном отпочето из винограда сопственог који лежи на брду каквоће, као што је салаксија, у затвореним флашама од **једне** литре, код потписаног, и то:

1	флаша	финог	асталског	вина	К —·60	фил.
1	„	„	фукса	„	— 60	„
1	„	„	шиљера	„	—·60	„
1	„	„	ризлинга	„	—·70	„
1	„	„	црна бордо	„	1·60	„

Од флаше узима се улог од 20 фил, који се при повратку флаше враћа

Продаје увелико отпочето од 50 литри на више Пријатељима и знанцима оценити добро и фино вино, препоручујем покушај.

НОВИ САД, 3. јуна 1909.

704 1—6

Јован Георгијевић
Кошут-Лајош (главна) улица 3.

ПОЗИВ

на ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

за конституисање

ЧУРУШКЕ КРЕДИТНЕ БАНКЕ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА

у Чуругу

која ће се одржати у недељу 20. јуна у 3 сата после подне у згради (IV. мушки разред. основне школе.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор председника и перовође скупштинског.
2. Извештај оснивачког одбора о свршеном упису деоница са називом: „Чурушка кредитна банка деоничарско друштво“ коме је седиште у Чуругу.
3. Поднашање нацрта основних правила деоничарског друштва које се оснива и решавање о томе.
4. Донашање одлуке о коначном конституисању деоничарског друштва и давање разрешнице оснивачима.
5. Избор управе и надзорног одбора.
6. Овлашћење управе за примање свог покретног и непокретног иметка „Чурушке Кредитне Задруге у Чуругу“ са активама и пасивама
7. Предлози.

Извадак из трговачког законика од год. 1875. чл XXXVII. §. 115.! Скупштина за конституисање може доносити само тако правомоћне одлуке, ако су у њој лично или по заступању учествовали најмање седам уписника, који престављају 1/4 део уписаних деоница.

Чуруг, 1. јуна 1909. год.

УПРАВА
705 1 1 **„Кредитне Задруге у Чуругу“**
као Оснивачки Одбор
„Чурушке Кредитне Банке деоничарског друштва“ у Чуругу

ФРОНЛАЈТЕН (Frohnleiten) код Граца

отвара се поново реномирани

Санаторијум „АУСТРИЈА“

за болести *живаца, срца* и *измене материја*. Лечење на хидријатско-физикално дијететски начин по најновијим научним принципима. **Зрачна** и **сунчана купатила**. Главни лекар и управник **Др. С Вајс из Беча**, насљедник дра Хомана. Проспекте шаље **Санаторијум „Аустрија“ (Frohnleiten)** Српска публика може се информисати код *Дра С. Милетића у Вршцу.* 618 5 -

---

Новоотворена галантеријска трговина

М. ЈОВИЧИЋА

у Новом Саду

потребује два старија

трговачка помоћника,

који морају бити хитри и вешти продавци, а уз то владати добро осим српског мађарским и немачким језиком. Првенство имају они, који могу што пре ступити.

691 2—3

БУДИМПЕШТАНСКОЈ ФИЛИЈАЛИ

СРПСКЕ БАНКЕ Д. Д.

БУДИМПЕШТА,

IV. Váczi utcza 34. szám

потребна су

2—3 приправника.

Оферти се имају упутити управи на горњу адресу. 685 2—3

Тражим

под закуп једну добру

ГОСТИОНИЦУ

са ајнкером. — Понуде слати на

667 3-3 **Јакова Бранделика,**

гостионичара, **Паланка** (Бачка).

Галантеријска трговина

Леополда Фридмана

у ЗЕМУНУ

потребује доброг **МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА,**

који српски, немачки и мађарски потпуно говори. Исти мора добар продавац и аранжер излога бити.

Ступање одмах. 681 2—3

Нов изум у боји (фарби)

који је у промету показао лепа успеха, услед корисне употребе стекло је признања на све стране, па и хрватске земаљске владе и којим се даје лепа зарада постићи, као споредним занимањем, уз незнатан улог капитала. Рецепт за исти изум продаје се, а адреса произвођача може се дознати у **Annoncen Bureau: Петра Крстоношића у Новом Саду.** 694 2—3

НОВА ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

РАДЕ ПЕТРОВИЋА

„код парожана“ **У НОВОМ САДУ** „код парожана“

бив ши Маркушев локал — нуз гостиону Малдакер у кући г Стевана Николића државног одветника у миру

препоручује велике избор **свиле, штофа** за мушка и женска одела, сваковрсних **марама, делена, батиста, цица, зефира, молдона, паркета** и **конофоса**; за тим: **атласа и с тина** за јоргане, штофаних и чипканих **завеса, гарнитура** за постеље, готових **јоргана** у разним бојама, кончаног и памучног **платна и шифона** по разне цене. Цене су врло умерене и утврђене, послугк солидна, брза и тачна Молим да се свако лично уверити изволи.

478 8 30

КУЋА

у Голубијој улици бр. 9. **ПРОДАЈЕ СЕ** умереном ценом.

Ближа извешћа код

Браће Шварца

681 2-6 **Нови Сад**, рибија пијаца бр 12

Првог реда лековита купка

LIPIK

SIGURNO LIJEČI

Лечи сигурно све катаре слузне коже, органе за варење, диабете, болове у зглавцима, дечије и крвне болести.

Проспекте шаље купалишна управа, Липик (Славонија). 417 8—5

ЗА ИСПИТЕ

славним српским православним црквеним општинама и школским управама:

„СПОМЕНАК“, илустр. лист за децу Цена 2 Кр. НА ВИДОВ ДАН, позоришни комад. Цена 30 пот. БАКИНЕ ПРИЧЕ Цена 30 пот. УМИЉАТОЈАЊЕ 20 пот. АНЂЕО ХРАНИТЕЉ 40 пот. СВ САВА у песмама 30 потура.

При поруџбини треба одбити 30%, а остали новац упутити овако: **Ivan Martinović**, уредник „Споменка“ Pancsova. — Per Nachnahme поручиоци плаћају поштарину. 684 2 3

Добар половan **БИЛИАР** (вендебрет)

са 6 кугли, три велике и три мање за карамбол и 10 кеова продаје уз повољну цену

Петар Енгелхарт

гостионичар

689 2 4 **„Стара Пивара“ у МИТРОВИЦИ**

ДВЕ ЈЕДНОКАТНЕ КУЋЕ на најживљем месту за сваку трговину, као и једну кућу са обором од 3 јутра, згодно и за парцелацију, продајемо уз врло повољне услове.

Српско Ескентно Друштво

18 23 **Митровица** (Срем.)

Мануфактурна и кратке робе радња

Леополда Мандла

У ИРИГУ

потребујем једног сталног продавца **ПОМОЋНИКА**

Оферте са ознаком фикс плате. Ступање одма или за 14 дана. 658 3—3

СВАКОМ

јављам, да сам — због тескобе у штампарији — преместио своју

КЊИГОВЕЗНИЦУ

на први спрат своје куће, те сам је знатно украсио, увеличао и проширио са шест различитих машинерија најновије конструкције и снабдео модерним сецесије словима и шарама од месинга за израду најукуснијих књиговезачких послова у енглес ом и фр нцуском платну, плишу и кож , са позлаћеним натписом и без натписа.

Нарочито препоручујем своју нову проширену књиговезницу славним црквено школским и политичним општинама, новчаним и другим заводима, као и г. г. трговцима за повезивање протокола и других пословних књига у разним израдама, у папиру, платну, молеск ну, п - лукожном и кожном увезу, са месингоковима и без окова.

Како је моја књиговезница постала јединствена у изради најфинијих књиговезачких послова, то молим своје поштоване муштерије и пријатеље, да ми повере израду својих наруџбина, а ја ћу савесно водити бригу, да свакога брзо, тачно, скроз чисто и укусно, а по цени јевтиније него игде савршено задовољим

За многобројне наруџбине моли

с поштовањем

Ђорђе Ивковић,

власник прве српске књиговезнице и штампарије

695 1-3 у Н вом Саду.

Желите да вам њиве роде!

Доказано је, да скоро све наше земље немају довољно фосфорне киселине, коју потребује:

Пшеница, раж, зоб, јечам, кукуруз, шећерна репа, кромпир, винова лоза, воће и да би могле ДОВАР РОД ДОНЕТИ. Многи покушавају да ђубретом из штала (стаја) поправе своје неплодне њиве; али узалуд, јер само оне њиве и земље поправиле су и донеле привреднику скоро ДУПЛИ РОД, које су ђубрене

вештачким ђубретом

(суперфосфатом), које има фосфорне киселине и које је прегледом власти пронађено као корисно, тако да га и министартво пољопривреде сваком препоручује. Добија се будзашто јодино код

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА банкарско-комисионарска радња у Новом Саду.

Кошутова улица број 52. Одма до главне поште. 61 4—16

АКО ТРЕБАТЕ НОВАЦА!

а ви се одмах писмом или картом обратите на

БАНКАРСКУ И КОМИСИОНУ РАДЊУ

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА

у Н. САДУ, Кошутова ул. бр 52. до главне поште

Банка даје и посредује зајмове на поседе и куће до три четвртине њихове вредности и све то уз најповољнији услов, најнижу камату и најбрже. Све потребне послове око зајма, уваћање у грунтовницу, брисање и т. д. сама врши и тако да странке немају никаквих трошкова унапред. Купује и продаје земљу а предузима и парцелирање — јефтино.

Главно заступство осигуравајућег друш. „Анкер“ прима осигурање против ЛЕДА, ВАТРЕ и ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЖИВОТА уз најповољнији услов.

KUPALIŠTE DARUVAR

СТАНИЦА јужне железнице

ЖЕЉЕЗОВИТИ и БЛАТНИ ИЗВОРИ 34—50° C.

Мраморне порцуланске купке, фанго-лијечење, лечење мрвим водом, зрачне и сунчане купеље, слободна лечилишта и лечење товљењем

Изврсни успеси код лечења **господјинских болести, слабокрвности, реуматизма, костобоље и живчаних болести на почито ischiasa.**

563 5—12 **Умерене цене** **Проспекте шаље на захтјев** **РАВНАТЕЉСТВО.**

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Најбоље врсте плава камена, фарбе за жито (Dupuy Samenbeize)

Најфинија зејтина, пиринча, јефтине кафе, ситна и крупна грожђа, бираних бадема и лешњика Минхенско шпатен пиво у флашама Највећи избор минералне свеже воде Разне сорти сирева Фришких сардина и других разних риба.

ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. Стефановића син, Нови Сад

Основана 1868. Главна улиця бр. 27.

Разна калифорнијска јабука

Праве манастирске шљивовице

Грчка лековита вина:

Mavro daphne, Cypro, Ahaier, Malvasier.

Сваки дан свежа путера за тој са спахилука надвојводе Албрехта. Најбоље врста вина бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени

1587 24—5 Телефон 6 . 76.

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

13290. szám
Kig. 1909.

Pályázati hirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa az ujjá alkotott szervezeti szabályrendelet 286. §-a alapján pályázatot hirdet 1) a megüresedett és élethossziglanra szóló főispáni kinevezés utján betöltendő évi 4400 korona fizetés, két egyenkénti 300—300 korona ötödéves pótlék, 200 korona kocsiátalány és 150 korona ruházati pótlék élvezetével egybekapcsolt **rendőrfőkapitányi;**

2) az esetleg üresedésbe kerülő a legközelebbi tisztujitásig szóló választás utján betöltendő évi 3200 korona fizetés, 2 egyenkénti 300—300 korona ötödéves pótlék és 800 korona lakáspénz élvezetével egybekapcsolt **adó- és pénzügyi tanácsnoki;**

3) főispáni kinevezés utján betöltendő évi 2000 korona fizetés, 2 egyenkénti 200 koronás negyedéves pótlék, évi 800 korona napidij-átalány és 490 korona lakáspénz élvezetével egybekapcsolt **segédmérnöki.**

4) az élethossziglanra szóló választás utján betöltendő 1600 korona évi fizetés, 2 egyenkénti 200 koronás ötödéves pótlék és évi 490 korona lakáspénz élvezetével egybekapcsolt **katonai-nyilvántartói;** végül

5) az esetleg üresedésbe kerülő élethossziglanra szóló választás utján betöltendő 1400 korona évi fizetés, 2 egyenkénti 100 koronás ötödéves pótlék és 420 korona évi lakáspénz élvezetével egybekapcsolt egyik **irnoki** állásra.

A pályázni óhajtók felhivatnak, hogy az 1883 évi I. t. c. 1. 3. vagy 19. §§. illetve a városi szervezeti szabályrendelet 214. és 285. §§-aiban előirt minősitést igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket folyó évi junius hó 14-ik napjának délelőtti 12 óráiáig a városi tanács iktató hivatalában nyujtsák be

Későbben érkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Ujvidék szab. kir város tanácsa, 1909 év május hó 29 napján.

Dr. Demetrovics Vladimir
polgármester.

692 2—2

КАЗАНЏИЈСКА РАДЊА
Тихомира Павловића
Темеринска улица до хотела „ТРИ КРУНЕ“
у Новом Саду

препоручује своје најбоље израде **ракијских казана, штрцаљки** за винограде, **катланке**; прима све у ову струку спадајуће оправке, за које годину дана гарантује. Купује све врсте старог метала као: бакра, месинга, калаја, олова и тако даље.

ЦЕНЕ ВРЛО УМЕРЕНЕ!

678 2—5

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јачкост уништили. Сад је најпреће време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младиће о полном животу добровољно, искрено и темељно поучити неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем поверити. Али није довољно, ово болести ма коме испричати, већ се мора таком са великом специјалисти лечнику обратити, који о полном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специјалисте Budapest VII. Rákóczi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед до сада чињеног и на толико хиљада болесника са успехом изведеног начина лечења у целој монархији јединствен. Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци са његовим специјалним начином лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раке болести чеви за мокрење, бешике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), болести жила, болести крви, болести кожне, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз. Даљина није пречка лечењу. Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (а писму треба само биљег за одговор приклопити.) Након довршеног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. У заводу говори се и кореспондира се српски. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у водне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специјалиста Budapest Rákóczi út 10. 282 14—

Сезона 1. мај — До 1 септембра

БАЊА КОВИЉАЧА (у Србији.)

Ковиљачка бања у округу Подринском, 6 километара удаљена од Лозница, на подножју планине Гучева, лежи 124 метра над морском површином, а на обали заловите Дрине у пријатној луци са отвореним хоризонтом према Београду.

Клима пријатна, ваздух увек свеж планински; средња температура 20° С.

Ново модерно купатило у чисто сумпоровитој води која је 29.5° С. топла.

Гвожђевита вода за пиће и за очне спољне болести.

Природно сумпоровито блато

СУМПОРНО КУПАТИЛО има: 12 порцуланских када I реда, 12 порцуланских када II. реда и 2 салонске каде за фамилије; одељење за парцијална купања, одељења за пару, масажу и тушеве са два већа басена за општа купања.

Гвожђевито купатило од 17° С

Ова Бања лечи са највећим успехом: шкрофулозу у свима њеним облицима и варијететима, макокрвност реуматизам зглобова, и сва живчана оболевања реуматичне природе, хроничне катаре органа за дисање и варење, женске и кожне болести, и сифилис у свима његовим облицима

У бањи има хотел са 20 модерно намештених соба и до хотела засебна зграда са 40 соба. У вилама: Гучев, Дрина и Зора има 60 соба са и без намештаја; ресторан Јездићев са 16 соба, ресторан Бојићев са 20 соба са и без намештаја. Беле куће Владића кућа са 50 соба без намештаја.

Бањски лекар окружни физикус, дугогодишњи практични лекар Др. Ж. Јашић у згради Бањске управе.

Приватни лекари препоручују се личним огласима.

Пошта и телеграф од 1. маја до 15. септембра.

Бања је удаљена од Шапца 59 километара; путује се колима.

Ближа обавештења о Бањи даје бањска управа у Ковиљачи.

Сиротнија класа са потребним легитимацијама има права на бесплатна купања у месецу мају и августу према решењу одбора за уређење Бање

Власник Бање
Округ Подрински.

640 4—10

ПРЕСА ЗА ВОЋЕ И ГРОЖЂЕ

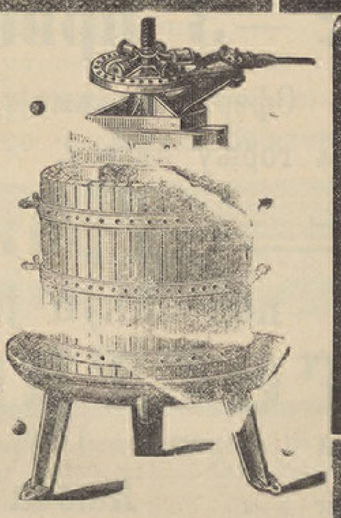

које раде са сталним и двоструким притиском и одионом регулацијом „Hercules“ за ручну употребу а са највећом израдом

ХИДРАУЛИЧКЕ ПРЕСЕ

за врло велики притисак и груби рад

Машина за жрнање воћа и грожђа.

Справа за крунење грожђа (Abbeerma schienen). Потпуно удешене за цеђење шире, које су покретне или непокретне.

Справе за цеђење сокова од воћа, ступе за цеђење јагода.

Справе за сушење воћа и зеља, машине које љуште и секу воће најновије патентиране, које саме раде и који се преносе и возе.

Штрцаљке („SYPHONIA“) за винограде дува и за уништење горушице.

ПЛУГОВИ ЗА ВИНОГРАДЕ

НАЈБОЉЕ МАШИНЕ СЕЈАЧИЦЕ

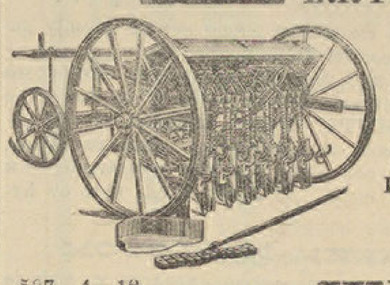

„AGRIKOLA“ (Schubrad System) за свакозрсно семење, без да се мењају точкови за брдо и доњу. Најлакше се креће, врло дуго трају, најјефтинија цена.

Машина за кошење, грабље за сено, пресе за сено и сламу за ручну употребу, машина за крњење кукуруза, машине за вршење, генел, справа за чишћење, тријери, плугови, ваљци, бране, сечке и т. д.

Израђујемо и продајемо под гарантијом као шпецијалитете најновије конструкције.

PH. MAYFARTH & Ce.

597 4—18 **WIEN, II|1. Tacorstrasse 71.**

Фабрика пољопривредних машина, ливница гвожђа и радионица за плугове. Одликовање са преко 690 златних и сребрних медаља итд. Опширни и илустровани каталози бадава и франко. Тражимо заступнике и препродавце.

Свака добра мати

даје својој ћерци при опреми овај драгоцени савет: чувај твоје рубље од обичног и јефтиног сапуна. Пери само са Шихтовим „Јелен“-сапуном. Тим ћеш твоје кончано фино дамаск-платно, нежне чипке, мекане фланеле као и свако друго рубље, бело или шарено, грубо или фино очувати као ново, јер Шихтов „Јелен“-сапун чува и одржава тканину. Ти ћеш у твоме новом дому при и кључивој употреби Шихтовог „Јелен“-сапуна увек уштедити не само много труда но и рада и новца.

Јамчевина за чистоћу сапуна 30.000 круна. 577 3—4

Steckenpferd

Сапун од љиљанова млека.

Најблажи сапун за кожу, као и против сунчаних пега!

Добија се свуда.

225 14 40

---

500 круна плаћам ономе, кога заболе зуб или коме смрди из устију након трајне употребе Вартилине воде за зубе. Цијена је бочици 80 филира (поштарина посебно 95 фил

Ed. Bartilla-Winkler, Wien, 19./I. Sommergasse 1.

Добива се у свима лекарницама.

У Новом Саду: код В. К. Грозингера Франје Јосифа трг; Беле Кихлера апотекара Јелисаветин трг и Оскара Клајна дрогерије код „Црвеног Крста“.

Захтјевајте свагдје, изрично Вартилину воду за зубе. Пријаве о потворењу награђујем.

У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочица за К 5·80 просто од поштарине. 7

ИЗНЕНАДНА НОВИНА!

Никакву бригу на дан прања не треба имати помоћу средства за прање које се зове „Перзил“.

Persil
Modernes Waschmittel

Јамчи се, да није ШКОДЉИВО и ОПАСНО. При ед ном кувању — засењујуће бело рубље.

Штеди се рад, време и новац!

Не треба више даска за прање! Не треба више трљање! Не треба више четкање!

Једаред употребити — увек ће се употребљавати.

Једини произвођач у Аустро-Угарској, **Gottlieb Voith**, Wien, III/1. 549 5—20

Добија се у свима трговинама.

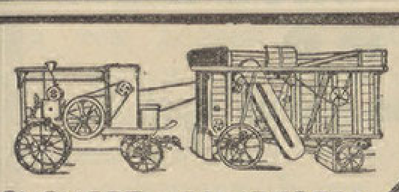

ELISMERT LEGHIRESEBB CSÉPLŐKÉSZLETEK TELJES JÓTÁLÁSSAL ÜZEMBEN BÁRMIKOR MEGTEKINTHETŐK.

HERKULES MOTOR VÁLLALAT BUDAPEST V. VÁCZI-ÚT 30.

ELSŐRENDŰ SZIVÓGÁZTELEPEK ÜZEMKÖLTSÉG. LÓERŐ ÓRÁNKINT KB. 1½-2 FILLÉR ÜZEMZAVAROK KIZÁRVA. ÁRJEGYZÉK INGYEN.

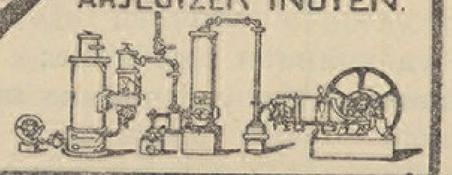

56 18 26

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО
РУСАНДА

у Меленцима (Тонталској жупанији)

у Јужној Угарској

отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра о. г.

Специјално лечи: **Севотине, хроничну реуму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису у стању беле никакве лековите масти излечити, — нарочито **Psorias** и **Prurigo** Код женских **неуредан крвоток**, и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље Caries. Necrosis**-а. у коме премашује најчувенија интернационална купатила. Са успехом лечи **застарели луес**.

У купатилу ординира званични купалишни лекар др. Љубомир **Думић**, лекар клужке клинике

Станови се састоје из **четири** модерно удешена **хотела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк** са удобним клупама, **гласовир, куглана, билиард**, стоји на расположењу купалишним гостима

Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље

7 7 **Купалишна управа.**

Ц. и кр. дворског зубног лекара **Дра Ј. Г. ПОПА** **АНАТЕРИН** за уста и зубе 2·80, 2·—, 1·—. **Зубни Крем** 60 пот. *Прави је само онда*, ако је с мојим насловом (фирмом) означен.

У Угарској од 1850. г. опште омиљени, као најснажнији, најздравственији и најблаготворнији лек за зубе. 310 6—13

Јефтине дрвенарије,

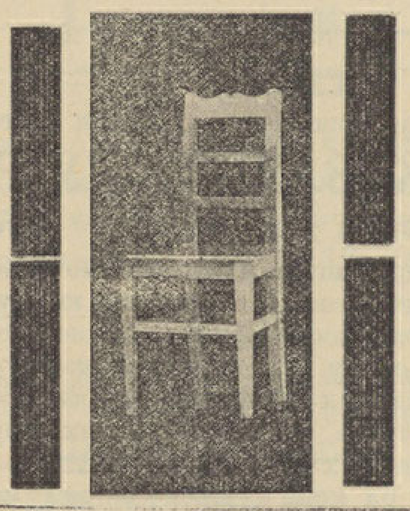

као: добро израђених **косишта** (10 ком. у завежљају); **мотичишта** (25 ком. у завежљају); даље сваковрсне готове коларске робе, комплетних тешких и лакших кола, или за иста посебних делова, као и других алата за пољопривреду; даље **дрвених столица** од тврдог дрвета, природне боје, чврсто израђене у свакој количини препоручује

401 9 18

ВЕЛИКА ТВОРНИЦА КОЛАРСКЕ И СТОЛАРСКЕ РОБЕ

Браћа Гавански и Алексијевић

парна резаоница и дрвара

у Бачком Сентомашу.

Одликован у Лондону 1908. са златном медаљом.

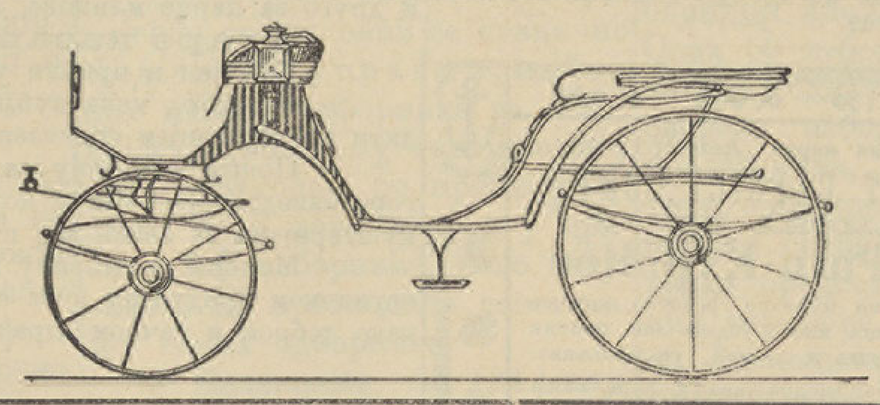

Извоз у гото их кола за све балканске државе.

Прва јужно-угарска творница кола, творница за парно савијање дрва и парна пилана

МАТИЈЕ РАЈХА и КАРЛА ЛЕБХЕРЦА

Нови Сад (на лиману, у близини жељезничке станице)

Највеће стовариште најразноврснијих и најмодернијих кола од најједноставнијих до најелегантнијих израда по најјефтинијим ценама. Признати солидан фабрикат. — Илустроване ценовнике бадава и франко. Стара кола се најбрижљивије преоправљају или се по жељи примају у промену. 680 7—30

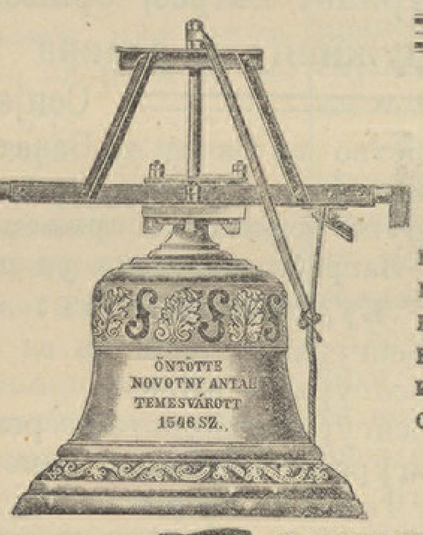

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1185 38—52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

Доја су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S провиђена и која имају куготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако уједном патентирано звоно од килограма изједначује са звуком других по старој системи **звона од 461 килограма.**

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала, **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа**

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

Јефтине ограде од дрота

машином испреплетане од гвожђа или гвозденог дрота, према дебљини дрота и ширини везиваног преплета по □ метру од 30 потура па на више до 1 К и 20 пот.

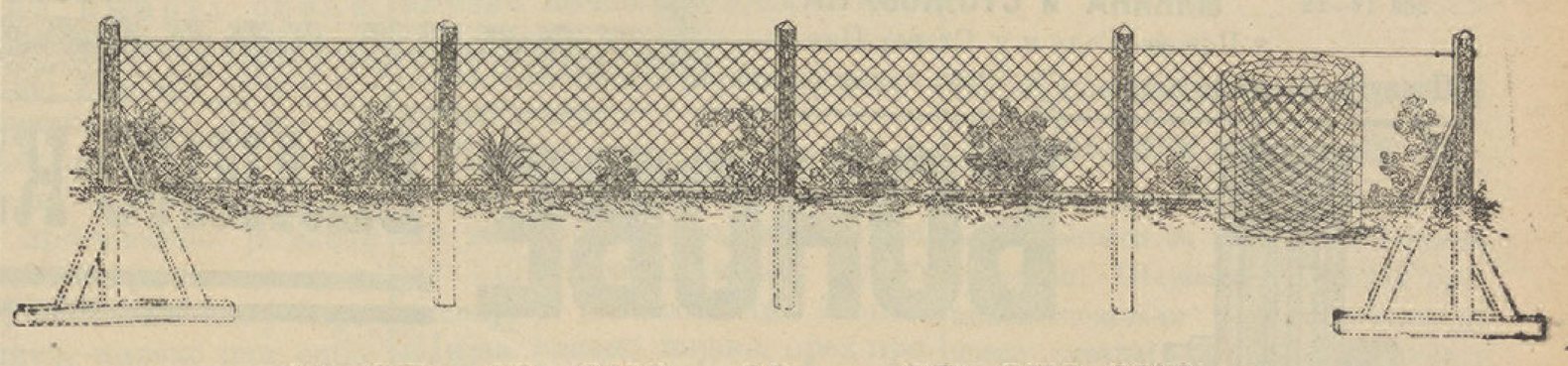

ФРАЊА ВИЦ

У НОВОМ САДУ

ЖИТНА ПИЈАЦА БР. 15/z.

Прва јужноугарска творница испрепиканог дрота, плетеног ситера, мадраца и ситарске робе.

Илустровани ценовници и предрачуни на захтев бесплатно и франко.

Послуга строго солидна и брза. 586 6—8

ЗА ЧУДО ЈЕФТИНО!

600 ствари само за 1 фор. и 85 новч.

Један диван презиционални сат, који се навија сваки 36 сата, са гаранцијом доброг хода са позлаћеним ланцем; 1 дивна игла за пошу са симиљи-дијамантом, 1 врло елегантан позлаћен прстен са имитираним драгим каменом за господу и госпође, 1 диван воље са 150 источних бисера најмодернији накит за женске, 1 дивна гарнитура са дугмадима за манжетне, крагнове и груди са гаранцијом 3 постотка дубл-злата, 6 комада правих кончаних ценних марака 1 врло леп елегантан писаћи прибор од нивла, 1 дивна кутија са огледалом и финим чешљем, 1 лепо мирисави сапун, 1 врло лепо увезена бележница. 72 енглеска пера за писање и 20 комади за дописивање и још 395 разних ствари које су у кући потребне бадава. Све укупно са сатом која сам те новце вреди, кошта само 1 фор. 85 нов Разашиље у наточ (per Nahname) или кад се пошље новац унапред.

EXPORTHAUS

H. SPINGARN, Krakau № 140.

Ко наручи два пакета, добија још бадава 1 фини федермесер са две оечнице. За сваки даљи пакет више од два добија се такође так в, федермесер Ако се коме пошиљка не догађа, новац се враћа.

702 1—1

Заштитна марка „Ленгер"

LINIMENT CAPSICI COMP.,

замена за

Anker-Pain-Expeller

је старо опробано кућевно средство, које се од многих година као поуздан лек против костобоље, реуме и назеб употребљава.

Опомена. Због подражавања, која мане вреде, треба при куповању бити пажљив и узимати само оригиналне флаше у кутијама са заштитном марком „Ленгер" и фирмом **Richter**. Са ценом од 80 потура, 1 кр. 0 пот. и 9 круне може се у свима апотекама добити. Главно стовариште код: Јосифа пл. Терена, апотекара у Будимпешти.

Dr. Richters Apotheke zum „Goldenen Löwen" in Prag, Elisabetstrasse №. 5. neu.

Разашиље се дневно. 1248 35—42

Микин и Стојковић

Централа: у Новом Саду.

Филијала: Стара Пазова.

Главна улица број 2. преко пута владичиног двора.

Телефон број 133. — код „Тигра".

велика шпецерајска и ДЕЛИКАТЕСНА ТРГОВИНА

препоручује своје богато стовариште брашна, **разноврсног савуна, праве громесенције, плава камена, рафије и најбоље гуме за каламљење, најфинијег зејтина за јело**, велико стовариште шећера, кафе, пиринча, крупна и ситна грожђа, бадема, лешњика, смокава, шампањца, домаћег и француског коњака, рума и ликера, **велико стовариште минералних вода**, сваковрсних боја за кречење, лака за патосе, **фирнајза и пемзле**, и све остале у овој струци спадајуће робе.

Пошто смо у свези са првим и највећим светским извозним трговинама и творницама и с тиме нам је могуће и цене тако јефтине ставити, да се код нас свагда свежа и најбоља роба по најефтинијим ценама добити може **на велико и на мало.**

Сваком нека је из своје сопствене користи препоручено, да се за набавку робе обрати **на велику шпецерајску трговину.**

268 12—52 **МИКИНА и СТОЈКОВИЋА**

у Новоме Саду и у Старој Пазови

Послуга брза и тачна. ○ Роба увек свежа

ЗАГРЕБАЧКА ТВОРНИЦА КВАСЦА

П. ТОРБИЦА

ЗАГРЕБ

препоручује гг. трговцима и пекарима **свој изврсни јаки шпиритни квасац уз најнижу цијену**, коју шаље франко на сваку станицу.

690 1 3

П. Н.

Част ми је поштованој публици најтоплије препоручити моју новоотворену

КАЗАНЦИЈСКУ РАДЊУ У НОВОМ САДУ

РАДИОНИЦА: Кисачка улица бр 29 — ДУЋАН: Житне пијаца бр 12 у кући пок. Пере Павловића.

Моје дугогодишње искуство као бившег пословође у једној већој казанцијској радњи, даје ми могућности, да свак врсне послове који у ову струку спадају, по најновијем проналаску израђујем.

Имам увек на стовариштy готових сваковрсних ракијских **казана** најновије конструкције за узиђивање и у гвозденим пећима (фурунама) за пренашање, **гвозђених табарки** (хладионица), бакарних **оранија** (вашкесла), гвоздених **фуруна** за оранije, патентираних **Турул**-шприцева и разних других шприцева које у мојој радионици израђујем. Сваковрсних делова за шприцеве: **гума, цеви, расипача** и т. д. Све ово дајем и на отплату.

За сваку од мене купљену шприцу као и за оправку старих шприцева гарантујем годину дана.

По наруџби израђујем сваковрсно кухинско посуђе и примам све бакарне послове као цеви и друго за парне млинове, лађе и остале стројеве.

Старе казане оправљам и преоправљам по најновијем систему

Купујем и примам у промену све врсти метала као **бакара, месинга, калаја, олова** и друге

Сваки од мене купљени већи казан вољан сам на месту саставити и исти својеручно узидати по најновијем сопственом начину и за сваки мој казан гарантујем, да мора врло брзо пећи.

Пошто сам моју радњу знатно проширио и снабдео са свима потребитим алатима, то све горе наведене послове у мојој радионици својеручно израђујем, то сам у стању мојим поштованим муштеријама за сваки мој посао дати најбољу јамчевину.

Молећи поштовану публику као и све моје п. н пријатеље и познанике, да ме у моме почетничком предузећу што обилатије потпомогну, сматраћу за дужност, да своје п. н. муштерије како добром и тачном израдом, тако и најумеренијим ценама најбоље задовољим.

С одличним поштовањем **ВАСА МАЛОЧИЋ**, казанција.

678 2—2

„КРОАЦИЈА"

ОСИГУРАВАЈУЋА ЗАДРУГА У ЗАГРЕБУ.

●● Утемељена године 1884. ●●

Централа: Загреб, Зрињски трг. Берислављева улица број 2.

Подружнице и главна заступства:

Осијек, Ријека, Сарајево, Сплет и Трст.

Заступство за Бачку и Банат преузео је госп. Светозар М. Косовац, Нови Сад, преко којега се добивају све потребите информације

Ова задруга стоји под окриљем и надзором опћине слоб. и кр. главнога града Загреба те прима уз повољне увјете следеће врсти осигурања:

1. На људски живот:

1. а) осигурања главница за случај доживљаја и смрти;
   б) осигурања мираза;
   в) осигурања животних рента.
2. Осигурања мировина, немоћнина, удовнина и одгојнина;
3. Пучка осигурања на мале главнице без лијечничке прегледбе;

2. Против штете од пожара

1. **Осигурања зграда** (кућа господарских зграда, творница),
2. **Осигурања покретнина** (покућства, дућанске робе, господарских стројева, блага и т. д.)
3. **Осигурања пољских плодина** (жита, сена и т. д.);

3. Против штета од туче,

4. Стаклених плоча против разлупања,

5. Против незгода сваке врсте и законске дужности јамства

6. Против провалне крађе,

7. Против водоводне штете.

Задружна имовина у свим оделима износи:	К. 1,540.710·17
Од тога јамчевне закладе:	К. 1 000.000·00
Годишњи приход премије с пристојбама преко	К. 1,000 000·00
Исплаћене одштете:	К 2,621.364·84

Способни посредници осигурања и аквизитери пригају се уз врло повољне услове!

67 6 -

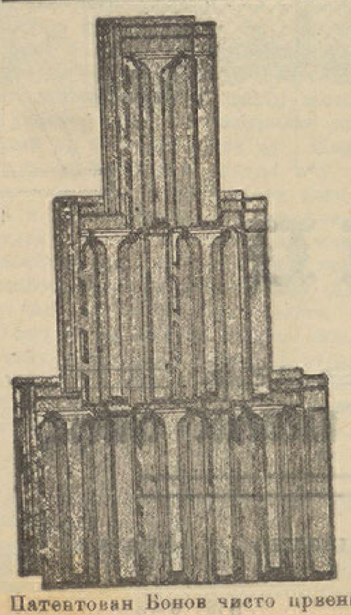

Патентован Бонов чисто црвени реп.

БОНОВЕ ВЕЛИКО-КИКИНДСКЕ ЦИГЉЕ.

Најбоља каквоћа црепа по најјефтинијој цени. Изволте захтевати ценовник.

Траже се заступници.

506 9—

БОНОВА ЦИГЉАНА

ЖОМБОЉА

(Bohn'sche Ziegelwerke, Zsombolya.)

Српска штампарија код Светозара Милетића у Новом Саду.